

Nytt förråd på Slottsherren 1

L2010:1734

Slottsherren 1

Vadstena stad och kommun

Östergötlands län

Emma Karlsson

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Slottsherren 1
Stad	Vadstena
Kommun	Vadstena
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	L2010:1734
Digitala fastighetskartans blad	64 E7jNV
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	-
Mätteknik	RTK-GPS
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Lst dnr	431-411-2022
Lst handläggare	Helena Hulth, Caroline Ericsson
ÖM dnr	0007/22
ÖM projektnr	001925
KMR uppdragsnummer	202200175
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Vadstena fastighets AB
Projektledare	Emma Karlsson
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Rapportansvarig	Emma Karlsson
Fältarbete/fältarbetstid	2022-01-28 – 2022-01-31
Totalt undersöktes	ca 50 m ²
Foto	Ja
Fynd	Nej
Analys	Nej
ÖM Intrasis nr	-
Grafik	Emma Karlsson
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Nytt förråd på Slottsherren 1

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Arkeologisk bakgrund	4
Syfte och metod	5
Resultat	5
Referenser	7

Omslagsbild: Översiktsfoto över Schakt 1. Mot sydväst. Foto Emma Karlsson, ÖM.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

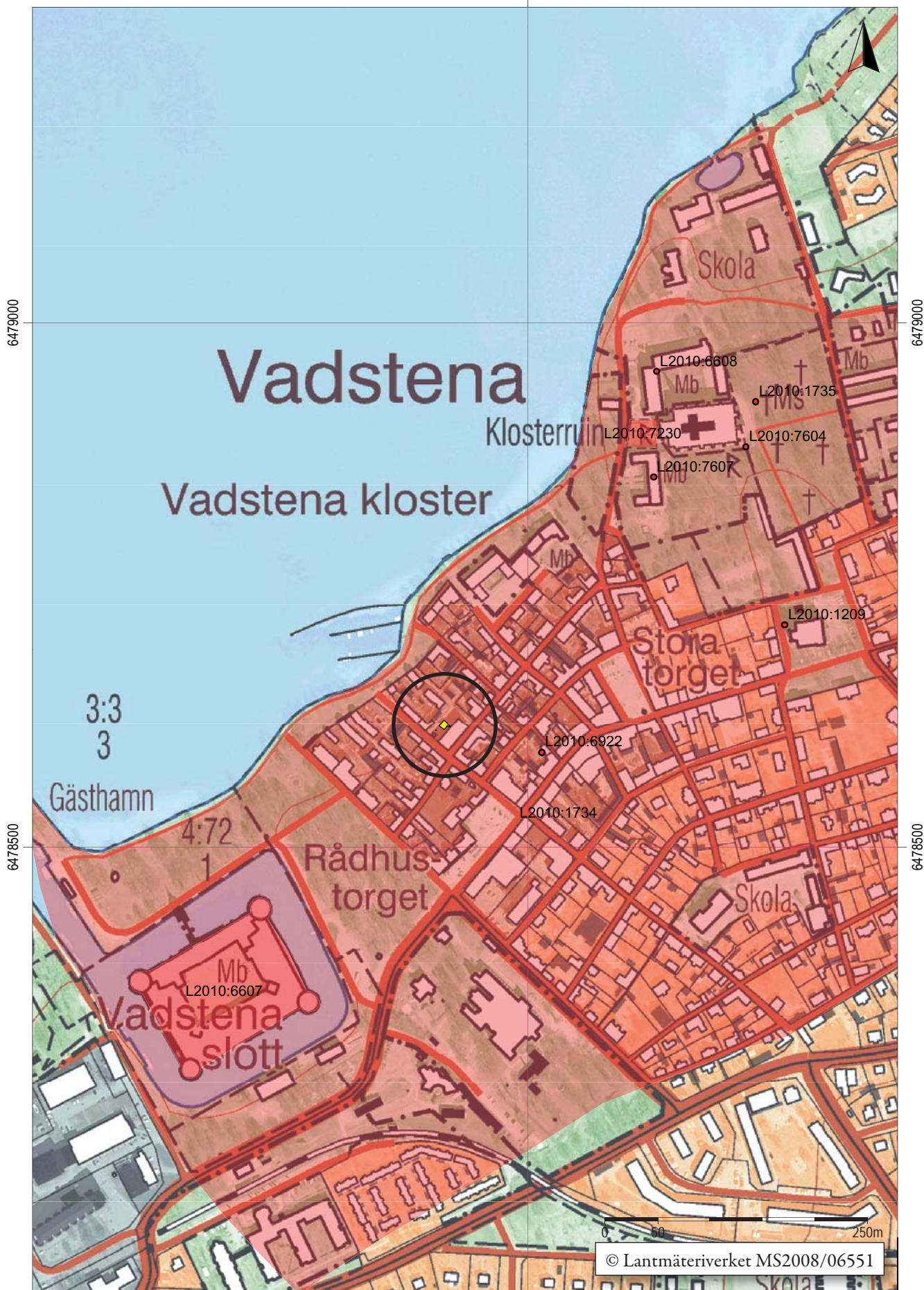

Sammanfattning

Östergötlands museum genomförde i januari 2022 en arkeologisk undersökning, i form av schaktningsövervakning, inom fastigheten Slottsherren 1, Vadstena stad och kommun, Östergötland. Arbetet föranleddes av schaktning för nytt förråd och nytt läge för en lyktstolpe. I det förstnämnda schaktet framkom omrörda kulturlager vilka delvis kom att beröras av ingreppet. I området för fundamentet för lyktstolpen påträffades ett matjordsliknande kulturlager och i botten av schaktet fanns en tät stenläggning. Stenläggningen tolkades som en stensatt gårdsplan och kunde kvarligga ostörd.

Emma Karlsson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5000.

Inledning

Östergötlands museum har genomfört en arkeologisk undersökning, i form av schaktningsövervakning, inom fastigheten Slottsherren 1, Vadstena stad och kommun, Östergötland. Arbetet förleddes av schaktning för en förrådsbyggnad och ett fundament till en lyktstolpe. Sökande och kostnadsansvarig var Vadstena fastighets AB. Arbetet utfördes i januari 2022 efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Ansvarig för fältarbetet och rapportarbetet var Emma Karlsson.

Arkeologisk bakgrund

Vadstena stad växte fram under 1300-talets sista decennier och fick stadsprivilegier år 1400. Det aktuella undersökningsområdet ligger centralt inom Vadstena medeltida stadsområde L2010:1734. Fastigheten ligger i hörnet Krabbegatan och Sjögatan. Enligt 1705 års karta låg strandlinjen då ca 30 m från den undersökta platsen. Sedan 1700-talet har tomterna närmast sjön fyllts ut och runt sekelskiftet 1900 anlades parkmark

längs med stranden. Detta har inneburit att den aktuella undersökningsytan idag ligger ca 80 m sydöst om strandkanten. På 1705 års karta benämns tomten som nr 19 och av beskrivningen framgår att den varit bebyggd och haft trädgård (LMS D121-1:3, LMS A24:130, Eekbom 1979).

I samband med schaktning för VA-ledningar 1990, gjordes en arkeologisk förundersökning inom den aktuella fastigheten (dåvarande Slottsherren 3). Vid undersökningen dokumenterades kulturlager och konstruktioner i flera schakt i direkt anslutning till den aktuella ytan. Lämningarna påträffades från ca 0,3 m djup bestod av fem bebyggelsefaser. I de äldsta skikten hittades murade konstruktioner, tolkade som en strandskoning/brygga och en byggnad, i de yngsta lagren fanns ett brandlager och en stensatt gårdsplan. Lämningarna överlagrades av bitvis tjocka utfyllnads-lager med sandiga, omrörda kulturlager (exempelvis Profil C: L1 och L24; Profil A: L2) (Feldt 1992). Enligt upprättade planritningar skulle det aktuella schaktet komma att korsa 1990 års schakt.

Figur 3. Rektifierad version av 1705 års karta med de aktuella schakten markerade. Skala 1:2000.

Syfte och metod

Syftet med undersökningen var att förhindra att fornlämning kom till skada. Om detta inte kunde undvikas skulle fornlämningens utbredning beskrivas och dokumenteras på ett vetenskapligt arbetssätt. Arbetet genomfördes i form av schaktningsövervakning.

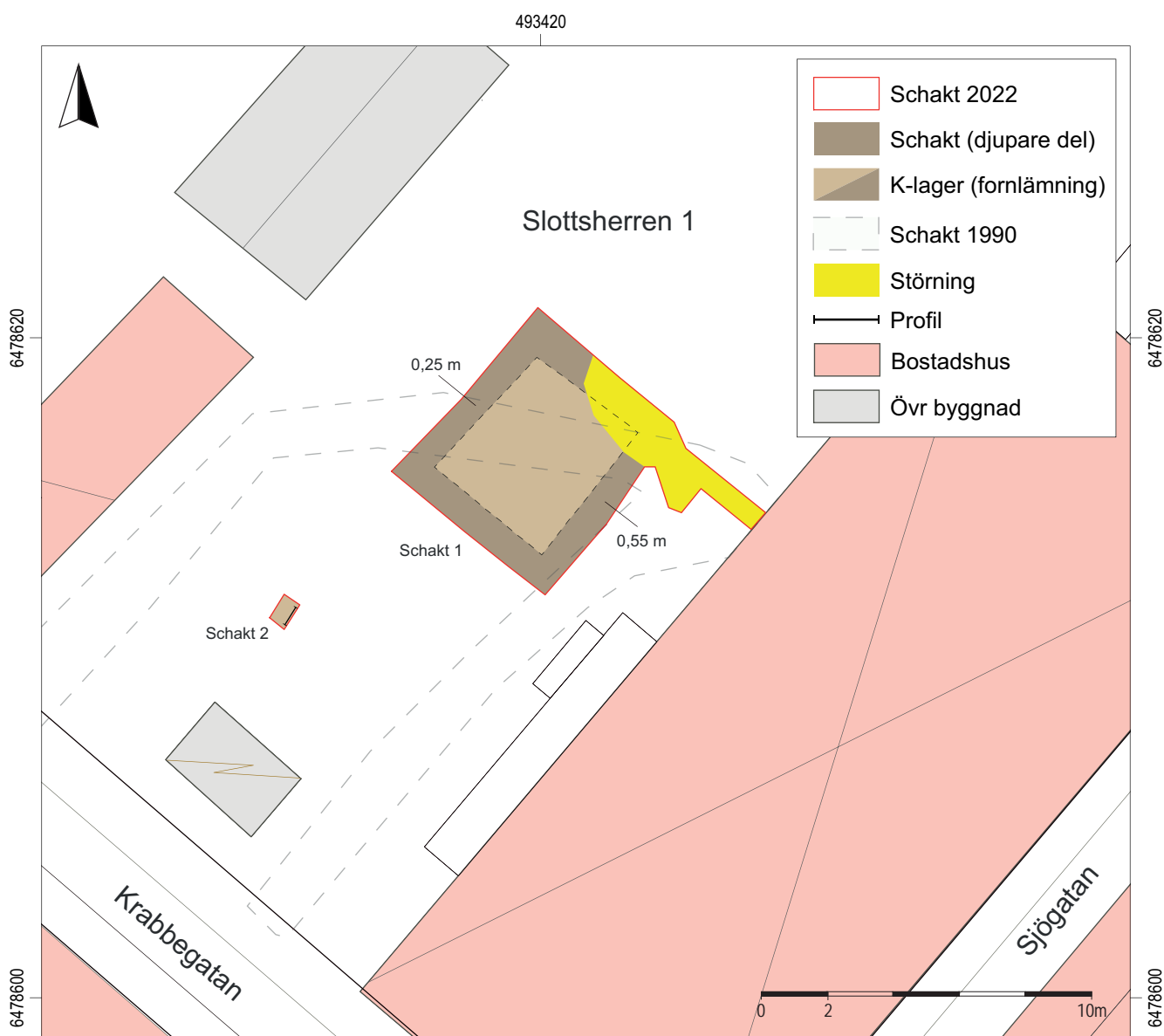
Fornlämningar som påträffades undersöktes och dokumenterades med hjälp av inmätning, beskrivning och fotografering. Schakten och lämningarna mättes in med hjälp av RTK-GPS.

Påträffade fynd skulle samlas in och hanteras med utgångspunkt i undersökningens syfte och ambitionsnivå.

Resultat

Undersökningsområdet bestod av en grusad innergård som sluttade något åt nordväst. Arbetet omfattade två schakt: ett för förrådsbyggnaden och ett för ett lyktstolpsfundament.

Det förstnämnda schaktet var cirka 6,50 x 5,50 m stort (Schakt 1). Schaktdjupet varierade inom ytan på grund av den sluttande topografin. Som djupast var schaktet ca 0,3 m. Längsmed schaktets ytterkanter grävdes därefter en ca 1,0 m bred ränna. I den sydöstra delen var schaktdjupet ca 0,55 m och i den nordvästra ca 0,25 m. I schaktets norra del sågs tydligt ett sentida schakt fyllt med grusig sand. Ledningsschaktet som undersöktes 1990 kunde inte urskiljas i plan. Möjligt beror det på att schaktet återfylldes med omrörda kulturlager.

Figur 4. Schaktplan baserad på inmätta schakt och utdrag ur primärkartan. Skala 1:200.

*Figur 5a. Översiktsfoto över Schakt 1. Mot nordost.
Foto Emma Karlsson, ÖM.*

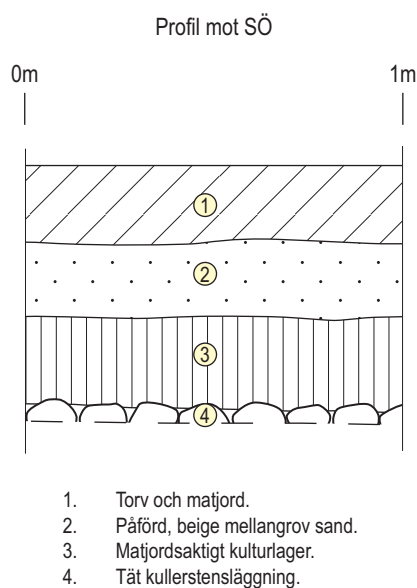

*Figur 5b. Översiktsfoto över Schakt 1. Mot sydväst.
Foto Emma Karlsson, ÖM.*

Figur 5c. Översiktsfoto över Schakt 2 med Schakt 1 i bakgrunden till vänster. Mot nordost. Foto Emma Karlsson, ÖM.

Figur 6. Profilen i schakt 2 renritad. Skala 1:20.

I botten av schaktet sågs ett kulturlager med mörkbrun grå siltig sand. Det innehöll måttligt med tegel och småsten, samt enstaka bitar kalkbruk, trä (sannolikt nedbrutna rötter) och djurben. Inom vissa partier fanns också rikligt med sot. I den djupare rännan i nordväst schaktades ca 0,25 m bort av lagret. Lagret bedömdes vara ett utfyllnads-/planeringslager bestående av omrörda kulturlager. Det motsvaras sannolikt i 1990 års dokumentation av profil C: L24 och möjligen även L16 (Jfr Feldt 1992).

Schaktet för lyktstolpen var ca 1,1 x 0,6 m stort i markytan och 0,4 x 0,5 m i botten (Schakt 2). Det planerade schaktdjupet justerades så att fornlämning kunde kvarligga ostörd. Under grästorven fanns ett modernt utfyllnadslager av grovsand och under det, på ca 0,4 m djup var ett matjordsliknande kulturlager (utfyllnadslager). På 0,6 m djup påträffades en tät stenläggning som tolkades som en gårdsplan. Sannolikt är det samma konstruktion som återfanns 1990 i profil B (A6) (Jfr Feldt 1992).

Fynd

Förutom djurben framkom inget fyndmaterial. Djurbenen anträffades i omrörda kulturlager och bedömdes därför inte vara användbara för datering. Benen samlades därför inte in.

Schakt	Längd	Bredd	Djup	Lämningar mm
1	6,5	5,5	0,30-0,55	Ja. I botten av schaktet framkom kulturlager.
2	1,1	0,6	0,6	Ja, stenläggning. Kvarligger.

Figur 6. Schakttabell över öppnade schakt.

Referenser

- Eekbom, J. 1979. Beskrivning till 1705-års karta över Vadstena. Källor till Vadstenas historia Nr 1 1979. Föreningen Gamla Vadstena. Småskriftserie.
- Feldt, A-C. 1992. Kv Slottsherren 3. Vadstena. Östergötland. Arkeologisk förundersökning. Oktober 1990. Östergötlands länsmuseum.

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

- Akt nr D121-1:4. Upprättad år 1705. Vadstena stad. Östergötlands län.
- Akt nr A24:130. 1705. Beskrivning till 1705 års kartor (D121-1:3).

Östergötlands museum genomförde i januari 2022 en arkeologisk undersökning, i form av schaktningsövervakning, inom fastigheten Slottsherrn 1, Vadstena stad och kommun, Östergötland. Arbetet föranledes av schaktning för nytt förråd och nytt läge för ett lyktstolpsfundament. I det förstnämnda schaktet framkom omrörda kulturlager vilka delvis kom att beröras av ingreppet. I området för fundamentet för lyktstolen påträffades ett matjordsliknande kulturlager och i botten av schaktet fanns en tät stenläggning. Stenläggningen tolkades som en stensatt gårdsplan och kunde kvarligga ostörd.

ISSN 1403-9273

Rapport 2023:4